

Holsbybrunn, 2016-06-21, Referensgruppsmöte

Henrik Karlsson, projektledare hälsade alla Välkomna!

Presentationsrunda: alla närvarande fick presentera sig.

Inledning:

Henrik (Länsstyrelsen Kalmar) presenterade vad som hänt sen sist inom projektet och vad som är på gång; Det har varit stort intresse för SWOT-analyser på gårdsnivå och ett flertal ansökningar om framförallt vattenuppehållande åtgärder har skickats in till landsbygdsprogrammet. Även arbetet med modellen går framåt och DHI har skickat offert avseende vissa uppdateringar och åtgärdsscenario med våtmarker mm. Vad gäller förbättrade livsmiljöer så är ett flertal åtgärder på gång och ansökningar har skickats in om extra medel för genomförande.

Kommentarer, frågor och svar:

- Projektet slutar 2017, vad händer sen? Svar: Vi jobbar på att hitta finansiering för att fortsätta att driva projektet.
- Man har gjort flera intressanta åtgärder i Ätran i Falkenberg. Det skulle kunna vara ett intressant att göra ett studiebesök där.
- För några år sedan var det en stor rensning på gång vid Ingatorp, vad har hänt med det? Svar: Det vet vi inte, det får vi kolla upp.
- Hur ser Mark- och miljödomstolen på en sådan här modell? Svar: Ju bättre information vi stoppar in i modellen, ju bättre information kommer ut... Tanken är att modellen ska vara tillgänglig för alla och den kan även vara ett bra verktyg vid exv domstolsbeslut.
- Hur ser det fortsatta arbetet med modellen ut? Svar: Förfrågningsunderlag har gått till DHI och av offerten vi har fått tillbaka så har vi i dagsläget inte finansiering för allt som vi skulle vilja prioritera.

På grund av tågförseningar ändrades programmet något och Jakob (Länsstyrelsen Jönköping) informerade om LIFE-projektet "Målarmusslans återkomst" som avslutas under 2016. Ett flertal åtgärder har genomförts och intresset har varit stort. Inom projektet har man även jobbat mycket tillsammans med skolorna i området och flera skolklasser har varit med ute i fält.

Kommentarer, frågor och svar:

- Det har även gjorts andra insatser med koppling till musslor, bland annat har E.ON bekostat dykinventeringar vid kraftverken vid Finsjö nedre. Finsjö övre, Högsby och Blankaström som genomfördes 2015. Man hittade mycket musslor vid alla kraftverk och generellt finns det mycket musslor i Emåsystemet.
- Hur har man jobbat med de kulturhistoriska värdena i LIFE-projektet? Svar: Det har varit ett väldigt bra samarbete med kulturmiljö på Länsstyrelsen Jönköping och kulturmiljöaspekterna har varit med vid alla projekteringar etc. Informationsskyltar med information om kulturmiljön har också satts upp och bekostats av projektet.
- Har vi gynnsam bevarandestatus för tjockskalig målarmussla i Emån trots rödlistning? Svar: Vi har mycket musslor och fina lokaler i Emån men bitvis väldigt påverkade miljöer.
- Fliserydskvillen håller på att sedimentera igen och kulturmiljön där förfaller!

Ytterligare en nyinlagd punkt i programmet blev information av Ilan (Emåförbundet) om vattenläget i Emåns avrinningsområde. Han berättade bland annat att det finns ca 940 sjöar som är större än 1 hektar i vattensystemet men att Solgen har 40 % av allt magasinerat vatten. Som ett resultat av klimatförändringarna blir vattenuppehållande åtgärder allt viktigare! Han informerade också om åtgärderna som görs i Grumlan för att förbättra förutsättningarna för Vetlanda kommun att kunna ta dricksvatten under sommaren.

Ilan påpekade att varje droppe vatten man tar från en grävd brunn påverkar ett vattendrag, det är i princip samma vatten och allt vatten i hela Emåns huvudavrinningsområde hamnar förr eller senare i ett vattendrag. Vatten i sjöar och vattendrag trycker emot grundvattnet. Sänker man nivån så rinner mer grundvatten ut i ytvattnet.

Ekosystemtjänster och samhällsekonomi i och kring Emån

Programmet ändrades något på grund av tågförsening och Carina (Länsstyrelsen Kalmar) inledde med att berätta om ekosystemtjänster och samhällsintressen i Emån och vad vi vill göra inom projektet.

Målsättningen är att öka kunskapen om utvalda ekosystemtjänsters värde i Emån men också större samhällsintressen som är kopplade till eller beroende av Emån. Vi vill också undersöka hur utvalda ekosystemtjänster påverkas av åtgärder.

Skillnaden mellan ekosystemtjänster och samhällsintressen kan förenklat uttryckas så att ekosystemtjänster från Emån är ekosystemens egna bidrag till människans välbefinnande, till exempel dricksvatten, fisk och reglering av övergödning, medan samhällsintressena är bredare, exempelvis Emåns betydelse för jordbruksproduktion, vattenkraft och elproduktion samt Södra Cells produktion.

I Emån har vi identifierat följande ekosystemtjänster och samhällsintressen som prioriterade; livsmiljöer (främst ungstadier, fisk), vattenfördröjning (skydd mot översvämning) och reglering övergödning (näringssupptag/näringsretention), dricksvatten (även grundvatten), icke dricksvatten (bevattning och processvatten), fisk (även koppling till kustvattnet), vattenkraft elproduktion (ej EST men samhällsintresse), jordbruksproduktion (ej EST men samhällsintresse), produktionsvärde Södra Cell (ej EST men samhällsintresse), rekreation/friluftsliv (fiske, fisketurism), kulturarv och naturarv.

Inom projektet vill;

- 1) Beskriva eller värdera (beroende på lämplig metodik) identifierade ekosystemtjänster och samhällsintressen utifrån dagsläge (nuläge)
- 2) Titta på hur vissa utvalda ekosystemtjänster påverkas av åtgärder i två tänkta åtgärdsscenarioer
 - Fria vandringvägar till Vetlanda (bästa möjliga teknik)
 - Återskapande av våtmarker/översvämningsområden i 7-8 områden (baserat på resultat från vattendragsmodellen)

Målet är att gå ut med en anbudsförfrågan efter sommaren.

Ekosystemtjänster och samhällsekonomi - introduktion

Därefter diskuterade nationalekonom Stefan Jendteg (konsult) ekosystemtjänster och samhällsekonomi. Bland annat berättade han om vanliga metoder man kan använda för att värdera miljön; marknadsvärden, ersättningskostnader, undvikna skadepkostnader, resekostnadsmetoden och

scenariovärderingsmetoden. Han visade även exempel från olika genomförda studier med koppling till vatten och det finns flera studier som har tydlig koppling till det vi vill göra i Emån. Stefan berättade också att det finns schablonvärden som man kan använda i samhällsekonomiska analyser, exempelvis är schablonvärdet för ett kg renat fosfor 1023 kr.

Förutom att ge lite allmänna exempel berättade Stefan hur Länsstyrelsen i Skåne gick tillväga för att beräkna skadorna på ekosystemet vid Findus utsläpp i Vegeån 2012.

Han informerade även om värderingen av Emån som gjordes 2001 av Marianne Löwgren då utvalda ekosystemtjänster i Emån värderades till 230-240 miljoner kr per år. Ingående delar var: utvinna elkraft (marknadpriser), habitat för fisk (marknadpriser), jordbruksbevättning (extraktionskostnader), uttag av dricksvatten (kommunal taxa), utsläpp i kommunala VA-sektorn (kommunal taxa), rekreation, biodiversitet, flödesreglering, framtida nytta (återställningskostnader).

Kommentarer, frågor och svar:

- Har någon värderat betalningsviljan för dricksvatten? Svar: Nej, inte vad Stefan känner till.
- Det har gjorts en värdering av fritidsfisket av Fiskeriverket som kan vara av intresse.
- Spridningseffekter ger ett stort tillskott (exempelvis sysselsättning i relaterade branscher mm).
- Det är viktigt att skilja på omsättning och samhällsekonomiskt värde.
- De som vill ha jaktmarker vill numera även ha fiskevatten.
- Fiskevattenägarna påpekar att det finns potential för mer fiske och fisketurism. Det är viktigt att aktivt jobba för att höja potentialen.
- Har egenvärdet av en flottled blivit värderad? Svar: Nej, inte vad Stefan känner till.

Ekosystemtjänster och samhällsekonomi i och kring Emån - fördjupning

Efter introduktionen med metoder och exempel diskuterade Carina mer ingående kring studien vi vill göra i Emå-projektet, de olika åtgärdsscenarierna och vilka underlag som vi hittills har identifierat som viktiga. En viktig del i diskussionen var att identifiera ytterligare aspekter som bör vara med i studien.

Kommentarer, frågor och svar:

- Mjölproduktion bör också inkluderas i jordbruksproduktion.
- Det är viktigt att använda rätt markvärde på skogs och jordbruksmark.
- Kan fler våtmarker ge mer myggor? Tänk på Dalälven och liknande! Viktigt att denna aspekten inte glöms bort.
- Ett studiebesök (exempelvis i Ätran) hade varit intressant.

Sammanfattande diskussioner

Deltagarna delades in i tre grupper för att diskutera vidare kring ekosystemtjänster. Följande frågor delades ut:

1. Vilka åtgärdsscenarier är realistiska! Har vi valt rätt scenarier?
2. Vilka är de viktigaste aspekterna att värdera?
3. Hur kan detta genomföras?
4. Andra underlag av intresse?
5. Övriga kommentarer

Grupp 2

Fråga 1: Fria vandringsvägar; svårt att säga om scenario är realistiskt, det kräver noggrann utredning. Våtmarker; realistiskt – ja men det tar tid. Det är svårt att svara på om det finns andra scenarier.

Fråga 2: Kulturhistoriska aspekter, direkta och indirekta (brutto och nettovärden), biologisk återställning, konsekvenser (för närboende både positiva och negativa).

Fråga 3: Börja med att titta på redan genomförda studier och analysera brister och behov av kompletterande studier. Definiera avgränsningar. Ta fram en tydlig målbild. Hur ska det se ut 2017?

Fråga 4: Krafttag ål, Kraft och liv i våra vatten + en del tidigare projekt från Energiforsk/Elforsk. Genomförda utvärderingar av fiskvägar i Emån (ex vid Finsjö), populationsmodell och turbinmortalitetsmodeller. Kontakter/informationsutbyte med närboende.

Fråga 5: Konsekvensanalys (vem/vilka påverkas och hur?), belys komplexiteten, tänk på hur resultaten ska publiceras, det är viktigt att resultaten är transparenta och användbara. Fokusera på samhällsekonomiskt värde och inte andra värden eller begrepp som tex omsättning, årsarbeten etc. Det är viktigt att vara tydlig med vad man inte kunnat värdera, t ex en kulturhistoriskt intressant miljö. Åtgärder för förbättrad fiskvandring måste anpassas till förutsättningarna på varje plats.

Grupp 3

Fråga 1: Vandringshinder och anläggande av våtmarker: Vad gäller våtmarker så har lantbrukare en viss acceptans. Konflikt med skogsägarna kring ersättningsfrågan? Också viktigt att tänka på myggproblematik. Vad gäller vattenkraft; vem ska bestämmas vad som ska göras, gör vi rätt saker, vem ska betala och hur mycket produktionsbortfall ska man acceptera?

Fråga 2: Utvärdering och uppföljning, kulturen, myggfrågor, tillgång på dricksvatten.

Grupp 4

Fråga 1: Fria vandringsvägar till Vetlanda och våtmarker. Natur- och kulturmiljöer. Modellen bra som underlag, är ett verktyg som ger svar. Det är en realistisk omfattning av projektet.

Fråga 2: säkerställa tillgång till dricksvatten, skapa underlag till landsbygdsutveckling (turism, fiske, båtliv), processvatten till skogsindustrin vår viktigaste näring, elproduktion med bästa tekniken.

Fråga 3: Politik, näringsliv (organisationer), individer i samverkan. Ett förtroende måste finnas i grunden.

Fråga 4: Studiebesök exempelvis i Mörrumsån, Ätran eller Skåne med liknande miljöer.

Fråga 5: Bra dag och bra prioriteringar. Riktigt intressant med den ekonomiska analysen. De områden ni valt passar bra att analysera, finns studier. Bra som underlag för kommande arbete.

Vid tangenterna

Carina Pålsson